

Werner Beierwaltes, *Platonismus im Christentum*

[Philosophische Abhandlungen, Bd. 73]

Frankfurt am Main: Vittorio Klostermann 1998; 2., korrigierte Auflage

2001; 3., erweiterte Auflage 2014

269 S. ; 24 cm

ISBN: 978-3-465-03812-2

Емеритовани професор филозофије на Универзитету у Минхену Вернер Бајервалтес (рођ. 1931) један је од неколицине данас најбољих познавалаца традиције новоплатонизма и његовог дјелатног утицаја у хришћанској филозофији и у њемачком идеализму, о чему свједоче његове књиге *Plotins Metaphysik des Lichtes* (1961), *Proklos: Grunzüge seiner Metaphysik* (1965, ³2014), *Plotin: Über Ewigkeit und Zeit (Enneade III 7)* (1967, ⁵2010), *Platonismus und Idealismus* (1972, ²2004), *Identität und Differenz* (1980, ²2011), *Denken des Einen: Studien zum Neuplatonismus und dessen Wirkungsgeschichte* (1985; одавде су два поглавља, стр. 14–31. и 337–367, преведена на српски: „Plotinos i novoplatonovska dijalektika kao propedeutika“, прев. Б. Шијаковић, *Luča* VI/1–2, 1989, 169–179; „Eriugena: Aspekti njegove filosofije“, прев. Д. Лучић, *Luča* III/1–2 (1986), 44–60), *Selbsterkenntnis und Erfahrung der Einheit: Plotins Enneade V 3* (1991), *Eriugena: Grundzüge seines Denkens* (1994), *Das wahre Selbst: Studien zu Plotins Begriff des Geistes und des Einen* (2001), *Procliana: Spätantikes*

Denken und seine Spuren (2007), *Fußnoten zu Plato* (2011) и бројне студије о Августину, Дионисију Ареопагити, Бонавентури, Томи Аквинском, Николи Кузанском, Фичину, Екхарту, као и о појму Једног.

Књигом *Платонизам у хришћанству* аутор настоји да покаже да је хришћанска теологија од свог настанка и у свом даљем развоју незамислива без филозофије и да појмовно мишљење постаје рефлектујуће самопрожимање вјере, како се то догађа већ на почецима хеленске метафизике код Платона и Аристотела. Притом преузимање и преобликовање филозофских теоријских потенцијала, мисаоних форми и терминолошког језика није тек формално, већ се утискује у саму теологију. У којој мјери филозофија у том новом контексту остаје дјелатна у својој исконској интенцији и да

ли философија хришћанство иритира или чак прекрива, отуђује и деструише, или из овог интензивног сусрета настаје продуктивна синтеза и симбиоза – то су питања на која аутор тражи одговоре код мислилаца позне антике Марија Викторина и Дионисија Ареопагите, средњовјековља Бонавентуре и Мајстора Екхарта и ренесансе Николе Кузанског и Марсилија Фичина, и то из хоризонта позноантичког новоплатонизма Плотина, Порфирија и Прокла.

Уводно поглавље начелно разматра насловљену тему („Platonismus im Christentum: Einleitung“, стр. 7–24). Потом се превођење главних појмова грчке философије на латински разматра на примјеру Викториновог мишљења тројичности („Trinitarisches Denken: Substantia und Subsistentia bei Marius Victorinus“, стр. 25–43). Подробна студија о Дионисију Ареопагити представља овог као хришћанског платоничара („Dionysios Areopagites – ein christlicher Proklos?“, стр. 44–84), а потом се помоћу Дионисија траже новоплатонистички елементи код Бонавентуре („Gutheit als Grund der Trinität: Dionysius und Bonaventura“, стр. 85–99). Слиједи опсежни оглед о појму Једног код Екхарта („Und das Ein macht uns saelic“: Meister Eckharts Begriff der Einheit und Einung“, стр. 100–129). Читава мала монографија посвећена је проблему скривеног Бога код Диониси-

ја и Кузанског („Der verborgene Gott: Cusanus und Dionysius“, стр. 130–171). Слиједи студија о проблему самоодношења мишљења код Плотина, Августина и Фичина („Der Selbstbezug des Denkens: Plotin – Augustin – Ficino“, стр. 172–204). Трећем издању књиге придодате су на крају двије студије: о развоју хеленске идеје логоса у хришћанству као парадигматичном случају плодног и у духовној историји пресудно утицајног повезивања хеленске метафизике и хришћанске теологије („Der Logos der Griechen im Christentum“, стр. 205–227) и о софији (мудрости) и логосу (језику и мишљењу) у философској теологији Дионисија Ареопагита („Sophia und Logos in der philosophischen Theologie des Dionysius Areopagita“, стр. 229–247). На крају су библиографска упутства о литератури и сабраним текстовима, индекси, *corrigenda et addenda* и поговор трећем издању. Књига *Платонизам у хришћанству* у међувремену је преведена на италијански (2000), полски (2003) и српски (у одличном преводу Часлава Копривице: В. Бајервалтес, *Платонизам у хришћанству*, Нови Сад: Академска књига; Београд: Институт за теолошка истраживања ПБФ 2009).

И ова Бајервалтесова књига писана је изузетно рафинованим и спекулативним философским језиком развијене терминологије, прецизним и јасним у изра-

зу и стилски бриљантним. Аутор демонстрира изванредно познавање извора, способност плодне компаративне анализе и хватања комплексних појмовних веза у мисаоно узбудљивој традицији платонизма. Под ставове које износи он подастире темељиту аргументацију која надмоћно обухвата и здружује филолошку минуциозност и суптилност и продубљене философске анализе и увиде. Притом „платонизам“ није тек

предмет Бајервалтесовог бављења већ изазов да се философски мисли симпатетички и конгенијално. Отуд у најбољој традицији платонизма и читаве европске философије и сам наш аутор као платоничар философију схвата као саморефлексију ума и могућност превазилажења граница рационалности да би се мисаоно додирнуо трансцендентни темељ.

Бољуб Шијаковић

Heinrich Beck, *Dialogik – Analogie – Trinität: Ausgewählte Beiträge und Aufsätze des Autors zu seinem 80. Geburtstag*

Mit einer Einführung herausgegeben von Erwin Schadel

[Schriften zur Triadik und Ontodynamik, Bd. 28]

Frankfurt am Main ; Berlin ; Bern ; Bruxelles ; New York ; Oxford ; Wien :

Peter Lang, 2009

755 S. : Ill. ; 22 cm

ISBN: 978-3-631-58716-4

Професор философије на Универзитету у Бамбергу Хајнрих Бек (рођ. 1929) аутор је 30 научних монографија и око 300 научних чланака из теоријске и практичне философије са тежиштем на (1) антропологији и философској педагогији, (2) теорији сазнања, онтологији, метафизици и философији религије и (3) философији културе, философији историје и етици. Беков осамдесети рођендан био је повод Ервину Шаделу да ауторове изабране чланке приреди за

поновно публиковање у књизи *Дијалогика – аналогија – тринитет*. Приређивачев исцрпни предговор о унутрашњој повезаности дијалогике, аналогije и тринитета (стр. 9–82) кроз три насловна кључна Бекова појма даје карактеризацију и интенцију његове философије. Након *Tabula gratulatoria* репринтовано је 30 Бекових чланака груписаних у три наведене тематско-проблемске цјелине.

Прва тематска цјелина („Zur Erziehungsphilosophie und Anthro-